

Прав Юрій Григорович,
к.е.н., доц., доцент кафедри публічного адміністрування,
Приватне акціонерне товариство "Вищий навчальний заклад
"Міжрегіональна академія управління персоналом",
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин та соціальних наук,
м. Київ
ORCID 0000-0003-0701-9479

УДК 338

doi: 10.34213/ap.20.01.09

МОДЕЛЬ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Визначено основні проблеми стратегічного управління будівництвом. Запропоновано модель управління розвитком інноваційного процесу підприємств, яка включає в себе опис факторів розвитку інноваційного процесу, визначення місії та цілей розвитку підприємства, методику оцінки інноваційного потенціалу та опис заходів по оптимізації факторних складових його рівня, обґрунтування вибору і реалізації інноваційного розвитку та опис особливостей управління етапами інноваційних процесів.

Ключові слова: модель стратегії управління, інноваційний процес, будівельне підприємство, інноваційна інфраструктура, потенціал.

Постановка проблеми. Здійснення повного обсягу робіт, пов'язаних з роботою, виробництвом і реалізацією нововведень, у рамках одного підприємства практично неможливо. Фази інноваційного процесу значно різняться за змістом вирішуваних завдань, способів організації і характеру виконуваних робіт. Разом з тим успішне протікання інноваційного процесу можливе лише при інтеграції всіх його компонентів в єдине ціле. Тому основним завданням управління інноваційними процесами у будівельній галузі є не стільки організація робіт на кожній стадії, скільки формування коопераційних зв'язків між учасниками всього інноваційного циклу, в тому числі що знаходяться за межами будівельного підприємства, організація їх взаємодії та орієнтація на загальний кінцевий результат.

Однак наукові дослідження у сфері управління інноваційними процесами в галузі в основному зосереджені або на рівні окремих будівельних підприємств, або на територіальному рівні, в яких практично не розглядаються питання управління міжорганізаційною кооперацією при побудові та реалізації інноваційних процесів. У той же час інтеграція будівельних підприємств з організаціями інноваційної сфери, а також з іншими підприємствами галузей виробничого комплексу країни з метою оптимізації інноваційного циклу, є одним із головних завдань управління інноваційними процесами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розв'язання проблем управління розвитком інноваційних процесів на будівельних підприємствах здійснили К. Басенко [1], О. Бугров і О. Бугрова [3], Є. Вилгін [4], Л. Данчак [5], О. Дарушин [6], М. Дмитриев, Б. Щуров, С. Кошечкин [7], А. Дука [8] та ін. Разом із тим необхідно більш детально розглянути питання щодо стратегічного напрямку управління розвитком інноваційних процесів на будівельних підприємствах.

Метою статті є побудова моделі стратегії управління розвитком інноваційного процесу на підприємствах будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж розглядати основні елементи моделі стратегії управління розвитком інноваційних процесів на будівельних підприємствах, вважаємо за доцільне уточнити основні проблеми, які повинні вирішуватися в управлінні інноваційним розвитком галузі.

Як зазначає С. Вилгін, "...недостатні темпи інноваційної діяльності підприємств пояснюється нестачею коштів і ресурсів для впровадження нововведень, слабою зацікавленістю виробників у впровадженні нових розробок, руйнуванням виробничого апарату в промисловості і в інших галузях економіки, що стало причиною зупинки і закриття багатьох підприємств" [4, с. 12].

Зважаючи на те, що в даний час будівельна сфера розвивається непланомірно, житловий фонд не задовольняє потреби населення, а будівель інфраструктурного цивільного призначення вкрай бракує, "...державою повинні бути зроблений комплекс заходів регулювання організаційно-економічного характеру з відродження та розвитку будівельної сфери" [8, с. 204].

Управління розвитком інноваційних процесів у будівництві зачіпає широке коло важливих організаційних рішень щодо проблем, орієнтованих на майбутнє, пов'язаних з пріоритетними цілями держави і регіону в сфері економіки та соціальної політики, які перебувають під впливом, в тому числі неконтрольованих зовнішніх чинників. У зв'язку з цим основними проблемами стратегічного управління будівництвом є [3; 4; 6–8]:

1. Проблеми, прямо пов'язані з пріоритетними цілями держави і регіону. Пріоритетні цілі орієнтовані в майбутнє і, як правило, спрямовані на підвищення ефективності соціально-економічної політики шляхом забезпечення взаємозв'язку цілей, ресурсів і результатів.

Тому рішення про стимулювання житлового будівництва, введення нових або ліквідацію старих об'єктів житлового фонду та інших соціальних об'єктів, освоєння нових інструментів управління, технологій збору та обробки інформації носять стратегічний характер. З іншого боку, рішення відповідних органів, що стосуються зміни порядку задоволення соціальних потреб населення, бюджетних гарантій окремим категоріям громадян і господарюючих суб'єктів, а також заходів з економії матеріальних, енергетичних або трудових ресурсів, мають приватний характер і не належать до стратегічних.

2. Проблеми і рішення, пов'язані з будь-яким елементом соціальної політики, якщо цей елемент необхідний для досягнення цілей, але зараз відсутній або є в недостатньому обсязі. Наприклад, у практиці стратегічного управління рішення відноситься до стратегічних проблем, якщо планується введення нової системи фінансування житлового будівництва, прийняття нового законодавчого або нормативного акта, створення нової системи бюджетних гарантій, навчання персоналу (нових фахівців) і т. ін.

3. Проблеми, пов'язані з неконтрольованими зовнішніми факторами та ризиками. Проблеми стратегічного управління найчастіше виникають внаслідок впливу численних зовнішніх чинників. Тому, щоб не помилитися у виборі стратегії та напрямку розвитку, важливо визначити, які економічні, політичні, науково-технічні, соціальні та інші чинники впливають на майбутнє населення. Організація постійного моніторингу соціального середовища – важлива умова ефективності та конкурентоспроможності економічного механізму управління житловим будівництвом.

Управління з урахуванням зазначених стратегічних пріоритетів, на нашу думку, може здійснюватися на основі технології перспективного управління.

Удосконалення управління розвитком інноваційних процесів на підприємствах будівельної галузі дозволяє більш ефективно використовувати наявні ресурси підприємства, активізувати інноваційну діяльність і забезпечувати конкурентні переваги в середньо- і довгостроковій перспективі. Пропонована модель управління розвитком інноваційного процесу підприємств включає в себе опис факторів розвитку інноваційного процесу, визна-

чення місії та цілей розвитку підприємства, методика оцінки інноваційного потенціалу та опис заходів по оптимізації факторних складових його рівня, обґрунтування вибору і реалізації інноваційного розвитку та опис особливостей управління етапами інноваційних процесів [1; 2; 8].

На нашу думку, управління розвитком інноваційного процесу на підприємствах будівельної галузі складається з декількох взаємопов'язаних етапів (рис. 1). На першому етапі визначається місія підприємства на основі аналізу факторів непрямого і безпосереднього впливу, ставляться довгострокові, середньострокові і короткострокові цілі розвитку підприємства. Ухвалення практично будь-яких стратегічних рішень доцільно починати з аналізу факторів непрямого і безпосереднього впливу підприємства.

Визначення місії та цілепокладання полягає у формулюванні основної ідеї функціонування підприємства, його сенсу і філософії, постановці перед підрозділами та персоналом підприємства в цілому конкретних цілей (довгострокових, середньострокових і короткострокових).

На другому етапі проводиться оцінка інноваційного потенціалу і вибір методів розвитку інноваційного процесу, за необхідності здійснюються заходи щодо розвитку інтелектуальної власності, інноваційної інфраструктури та інноваційної адаптивності.

Якщо рівень потенціалу не є достатнім для ефективного розвитку інноваційного процесу, керівництву підприємства рекомендується розробити й реалізувати комплекс заходів для оптимізації рівня його факторних складових.

Вибір методів розвитку інноваційного процесу передбачає аналіз альтернативних варіантів і вибір найбільш відповідного варіанту досягнення поставленої мети. Однак ефективність подальшої реалізації розвитку інноваційного процесу багато в чому залежить від стану підприємства, тобто від його інноваційних можливостей. Необхідно відзначити, що вибір методів розвитку інноваційного процесу визначає напрямок розвитку підприємства, отже, вибір методу зумовлює шлях інноваційного розвитку [8, с. 205].

Після цього перевіряється, чи відповідає обрана стратегія місії і цілям розвитку підприємства. При позитивній оцінці здійснюється реалізація стратегії розвитку підприємства (третій етап), тобто організація процесу виконання стратегії, його регулювання та координація. Як правило, організація реалізації стратегії є комплексом управлінських і виробничих процесів із здійснення стратегічних планів. При цьому відбувається розподіл фінансово-економічних ресурсів, для чого проводиться оцінка ресурсів, приймаються рішення щодо їх розподілу і складаються спеціальні плани (програми) розвитку ресурсів. Важливим моментом є узгодження виконавців запланованих заходів щодо ресурсів. Також на ефективність реалізації стратегії істотно впливає чітке визначення завдань реалізації стратегії та методів управління. Як правило, виконання стратегії спрямоване на вирішення трьох основних завдань:

- встановлення пріоритетності серед адміністративних завдань, щоб їх відносна значимість відповідала тій стратегії, яку реалізовуватимуть підприємства будівельної галузі;

- досягнення відповідності між вибраною стратегією і внутрішньо організаційними процесами з метою скерування роботи підприємств на здійснення вибраної стратегії;

- визначення адекватних й ефективних методів (підходів) управління діяльністю підприємств.

Завдання і методи розвитку інноваційного процесу варіюються залежно від їх типу: “лідерства” (технологічне, ринкове) або “послідовника” (копіювання, залежність, удосконалення, проходження за лідером).

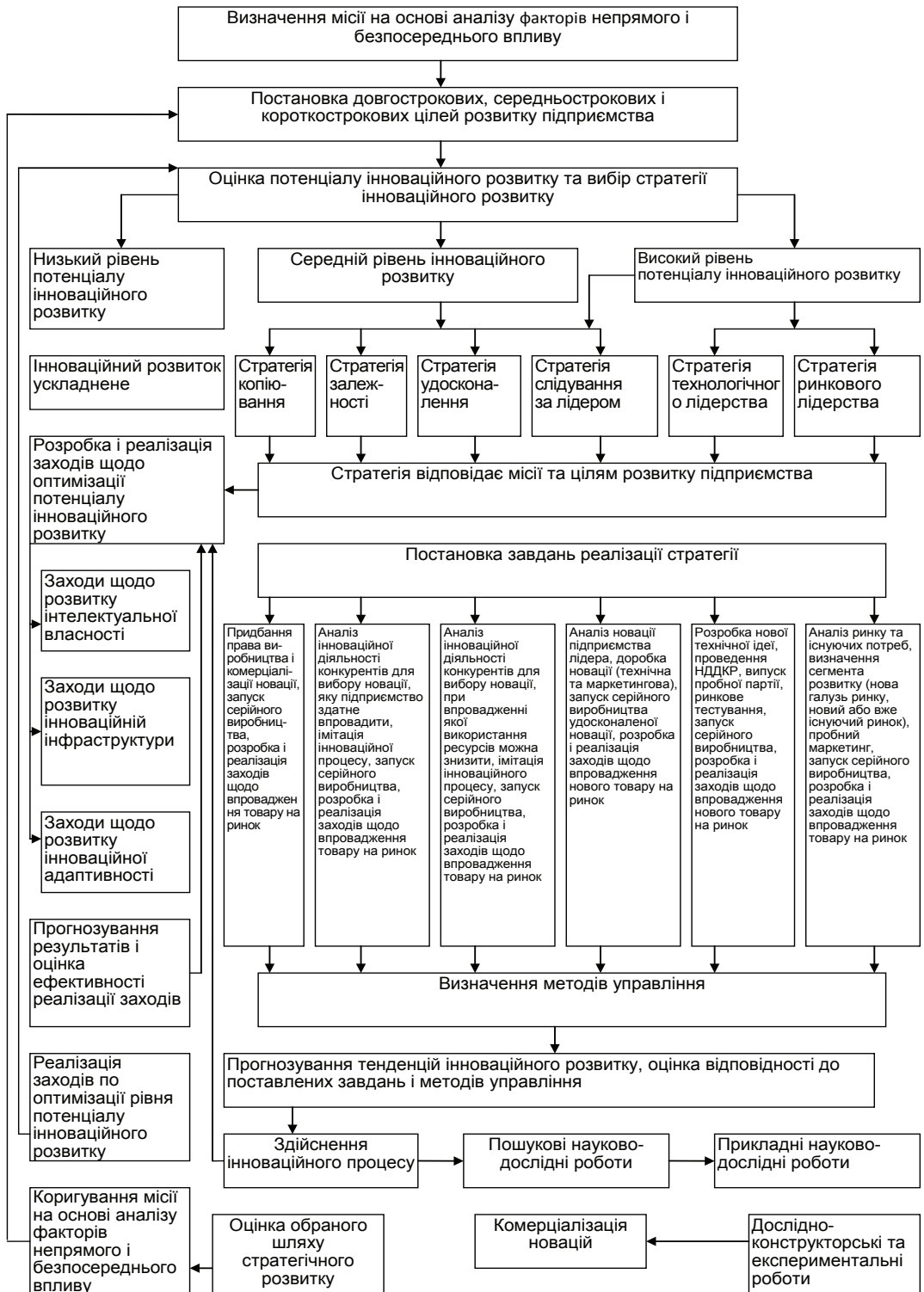

Рис. 1. Модель стратегії управління розвитком інноваційного процесу на підприємствах будівельної галузі

У рамках виконання обраного методу реалізується інноваційний процес:

- здійснення пошукових науково-дослідних робіт, спрямованих на формування первинного набору новацій;

- виконання прикладних науково-дослідних робіт з метою аналізами відбору інновацій на відповідність цілям, можливостям підприємства, відбору новацій відповідно до якісних і кількісних критеріїв оцінки новацій;

- твердження новацій при реалізації дослідно-конструкторських і експериментальних робіт;

- комерціалізація інноваційної оцінка її результативності.

Отже, в якості основних критеріїв результативності фундаментальних науково-дослідних робіт пропонується використовувати обсяг і глибину наукових знань з досліджуваної проблеми, кількість і якість ідей. Для оцінки результативності прикладних науково-дослідних робіт – критерії відбору новацій:

- науково-технічні показники (науково-технічний рівень розробки, науково-технічний потенціал підприємства, правова охорона, сертифікація);

- організаційно-виробничі показники (ступінь готовності до реалізації новацій, можливість тиражування результатів);

- технічну продукцію, рівень споживчих властивостей продукції, економічні показники, досвід роботи на ринку);

- екологічні показники (відображають ступінь впливу шкідливих впливів на навколишнє середовище, які виникають при виробництві, зберіганні, експлуатації будівельної продукції).

Рис. 2. Оцінка результативності етапів інноваційного процесу підприємств будівельної галузі при реалізації стратегії його розвитку

Розроблена модель управління розвитком інноваційного процесу на підприємствах будівельної галузі, дозволяє визначати найбільш оптимальний напрямок стратегічного розвитку підприємств, сприяє досягненню рівня розвитку інноваційного потенціалу, достатнього для здійснення ефективного інноваційного процесу, що в кінцевому підсумку, забезпечує отримання конкурентних переваг в середньостроковій і довгостроковій перспективі.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Визначено основні проблеми стратегічного управління будівництвом: 1) проблеми, прямо пов'язані з пріоритетними цілями держави і регіону, 2) проблеми і рішення, пов'язані з будь-яким елементом соціальної політики, 3) проблеми, пов'язані з неконтрольованими зовнішніми факторами і ризиками. Зауважено, що необхідно визначити, які економічні, політичні, науково-технічні, соціальні та інші чинники впливають на майбутнє населення. Організація постійного моніторингу соціального середовища – важлива умова ефективності і конкурентоспроможності економічного механізму управління житловим будівництвом.

Удосконалення управління розвитком інноваційних процесів на підприємствах будівельної галузі дозволяє більш ефективно використовувати наявні ресурси підприємства, активізувати інноваційну діяльність і забезпечувати конкурентні переваги в середньо- і довгостроковій перспективі. Пропонована модель стратегічного управління розвитком інноваційного процесу підприємств включає в себе опис факторів розвитку інноваційного процесу, визначення місії та цілей розвитку підприємства, методіку оцінки інноваційного потенціалу та опис заходів по оптимізації факторних складових його рівня, обґрунтування вибору і реалізації інноваційного розвитку та опис особливостей управління етапами інноваційних процесів, дозволить активізувати інноваційну діяльність та підвищити ефективність комерціалізації новацій.

У подальших наукових дослідженнях планується проаналізувати вплив державних органів управління на стимулювання інвестиційних процесів у будівництві.

Список використаних джерел

1. Басенко К. О. Формування механізму реалізації державної стратегії регулювання інвестиційно-будівельного комплексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 22. С. 49–52.
2. Бугров О. В., Бугрова О. О. Формування кумулятивної моделі управління цінністю будівельних проектів. *Восточно-Европейский журнал передових технологий*. 2017. № 5/3. С. 4–13.
3. Вилгін Є. А. Напрями державного регулювання інноваційного розвитку промисловості. *Економіка та держава*. 2013. № 1. С. 111–114.
4. Вилгін Є. А. Стратегічні інструменти державного регулювання розвитку регіонального інвестиційно-будівельного комплексу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 17. С. 115–118.
5. Данчак Л. І. Інноваційні віяння і особливості процесу фінансування формування житлового фонду у центральноевропейських країнах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 8. С. 70–77.
6. Дарушин О. В. Розвиток інвестиційно-будівельної сфери регіону як фактор соціально-економічного росту територіальної системи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Вип. 20. Ч. 3. С. 178–182.
7. Дмитриев М. Н., Щуров Б. В., Кошечкин С. А. Стратегия и тактика развития инвестиционно-строительного комплекса : монографія. Н. Новгород : Изд-во ННГАСУ, 2009. 183 с.
8. Дука А. П. Регулювання інноваційного розвитку будівельної сфери. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 3. С. 203–208.

Prav Yu. G.,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of Public Administration Department, Higher Educational Institution "Interregional Academy of Personnel Management" Private Joint-Stock Company, Educational-Scientific Institute of International Relations and Social Sciences, Kyiv
ORCID 0000-0003-0701-9479

MODEL OF STRATEGY FOR MANAGEMENT OF INNOVATION PROCESS DEVELOPMENT AT BUILDING ENTERPRISES

The purpose of the article is to build a model of strategy for managing the development of the innovation process in the enterprises of the construction industry. The main problems of strategic construction management are identified: 1) problems directly related to the priority goals of the state and the region; 2) problems and solutions related to any element of social policy; 3) problems related to uncontrolled external factors and risks. It is noted that the organization of constant monitoring of the social environment is an important condition for the efficiency and competitiveness of the economic mechanism of housing management. The proposed model of enterprise innovation development management includes description of factors of innovation process development, determination of mission and goals of enterprise development, methodology of innovation potential assessment and description of measures for optimization of factor components of its level, substantiation of choice and realization of innovative development and description of features of management of stages of innovative processes. It is stated that the management of the development of the innovation process at the construction industry enterprises consists of several interrelated stages: 1) the mission of the enterprise is determined; 2) assessment of innovation potential and selection of methods for development of innovation process; 3) check whether the chosen strategy of the mission and objectives of the enterprise development and implement the strategy of enterprise development. The main tasks that influence the effectiveness of the implementation of the strategy for managing the development of innovative processes at construction enterprises are identified. It is proposed to use the volume and depth of scientific knowledge on the problem under study, the number and quality of ideas as the main criteria for the effectiveness of fundamental research. It is suggested to evaluate the efficiency of the stages of the innovation process of the enterprises of the construction industry in the implementation of its development strategy. The process, which ultimately provides competitive advantage in the environment long-term and long-term perspective.

Keywords: management strategy, model, innovations, construction industry, development, social policy, innovation potential.

References

1. Basenko, K.O. (2012). Formuvannya mehanizmu realizatsiyi derzhavnoyi strategiyi reguluyuvannya investicjno-budivelnogo kompleksu [Formation of the mechanism of realization of the state strategy of regulation of the investment-building complex]. *Investitsiyi: praktika ta dosvid*, 22, 49–52 [in Ukrainian].
2. Bugrov, O.V., Bugrova, O.O. (2017). Formuvannya kumulyativnoy modeli upravlinnya cinnistyu budivelnih proektiv [Formation of a cumulative model of value management of construction projects]. *Vostochno-Evropejskij zhurnal peredovih tehnologij*, 5/3, 4–13 [in Ukrainian].
3. Vilgin, Ye.A. (2013). Napryami derzhavnogo reguluyuvannya innovacijnogo rozvitku promislivosti [Areas of state regulation of innovative development of industry]. *Ekonomika ta derzhava*, 1, 111–114 [in Ukrainian].
4. Vilgin, Ye.A. (2014). Strategichni instrumenti derzhavnogo reguluyuvannya rozvitku regionalnogo investicjno-budivelnogo kompleksu [Strategic instruments of state regulation of development of regional investment-building complex]. *Investitsiyi: praktika ta dosvid*, 17, 115–118 [in Ukrainian].
5. Danchak, L.I. (2014). Innovacijni viyannya i osoblivosti procesu finansuvannya formuvannya zhitlovogo fondu u centralnoyevropejskikh krayinah [Innovative trends and features of the process of financing the formation of housing stock in Central European countries]. *Investitsiyi: praktika ta dosvid*, 8, 70–77 [in Ukrainian].
6. Darushin, O.V. (2018). Rozvitok investicino-budivelnoy sferi regionu yak faktor socialno-ekonomichnogo rostu teritorialnoy sistemi [Development of investment-building sphere of the region as a factor of socio-economic growth of the territorial system]. *Naukovij visnik Uzhgorodskogo nacionalnogo universitetu*, vol. 20, ch. 3, 178–182 [in Ukrainian].
7. Dmitriev, M.N., Shurov, B.V., Koshechkin, S.A. (2009). Strategiya i taktika razvitiya investicionno-stroitel'nogo kompleksa: monografiya [Strategy and tactics of development of investment and construction complex]. N. Novgorod: Izd-vo NNGASU [in Russian].
8. Duka, A.P. (2014). Reguluyuvannya innovacijnogo rozvitku budivelnoy sferi [Regulation of innovative development of the construction sphere]. *Ekonomika: realiyi chasu*, 3, 203–208 [in Ukrainian].
Надійшла до редакції 28.02.2020 р.